

RATIONEEL COLLECTIONEREN: THEORIE EN PRAKTIJK

Op de studiedag van de NVMB 21 november jl. gaven Frank Tjoa (beleidsadvies en analyse t.a.v. collectiebeheer) en Ria Warmerdam (muziekbibliothecaris van de PBC Utrecht) een lezing over rationeel collectioneren naar aanleiding van hun ervaringen met het stroomlijnen van de wisselcollecties cd's en grote letterboeken van de afdeling media. Omdat wegens een technische storing de powerpointpresentatie niet getoond kon worden volgt hier een verkorte versie van de lezing.

1. INLEIDING

In 2001 vroeg de directie van de PBCU alle collectiebeheerders een Plan van Aanpak te schrijven over hun collectieonderdeel als voorbereiding op het voorgenomen herijken van de dienstverlening van de afdeling Media. Daarmee aan de slag gaande werd al snel duidelijk dat veel data wel aanwezig was maar nog 'met de hand' gemined moest worden. Op de afdeling Media werd flink gepionierd. Al gauw bleek dat wat uit nood geboren was (omgaan met collectiebeheer op grond van een mix van uitleencijfers, marktgegevens, normeringen en benchmarking) ook elders in het land gevraagd bleek. Zo zijn er voor muziekcollecties van een aantal zelfstandige bibliotheken adviezen geschreven en is er een inrichtingsplan voor een filiaal van een stadsbibliotheek gemaakt.

In deze lezing willen we aan de hand van twee praktijkvoorbeelden verslag doen van onze ervaring met rationeel collectioneren. Eerst gaan we in op de theorie. Houd echter in gedachte: theorie is altijd mooi en sluitend, de praktijk gaat meestal gepaard met tegenvallers, omwegen en improvisatie.

2. THEORIE

WAAROM RATIONEEL COLLECTIONEREN?

- Meetinstrument voor de collectie
- Beargumenteerde onderbouwing naar bestuur en gemeente
- Vakkennis van bibliothecaris nodig voor interpretatie cijfers
- Software van nu maakt RC toegankelijker
- RC is fun!

Waarom Rationeel Collectioneren. De bibliotheek is toch geen supermarkt die een marktaandeel moet halen om zijn omzet veilig te stellen? Dat zijn we inderdaad niet maar we hebben wel de taak zoveel mogelijk mensen te bedienen met een breed cultuurdragend aanbod. Dat is de meerwaarde van een bibliotheek.

De ervaring leert dat een mooie collectie beter uitleent dan een grote en dat we succes nodig hebben om ons bestaansrecht te kunnen verdedigen naar gemeente en overheden. Bezoekersaantallen en Uitleenfrequenties zijn nu eenmaal meetinstrumenten hiervoor. Bibliothecarissen zijn nodig om de cijfers te kunnen interpreteren. Wij weten dat we geen appels met peren moeten vergelijken, wij weten dat we niet moeten streven naar gelijke uitleenfrequentie voor klassiek en pop.

WELKE METHODEN EN INSTRUMENTEN HEB JE TOT JE BESCHIKKING?

Rationeel collectioneren maakt deel uit van het algemene collectiebeleid. Voor collectiebeleid zijn de volgende punten van belang:

- Uitgangspunten
- Selectiecriteria
- Selectiemethode
- Verwerving media
- Normering
- Onderhoud

Bovenstaande punten komen neer op: voor wie doe ik het allemaal, hoe kan ik mijn collectie afstemmen op wensen gebruiker (en op huidige en toekomstige marktontwikkelingen).

De voorkeuren van het publiek kunnen hard gemaakt worden door:

- Uitleenstatistieken
- Gebruikersonderzoeken / niet-gebruikers onderzoeken
- Inventarisatie van het werkgebied
- In kaart brengen van het inlichtingenwerk, reserveringen en verzoeken om aanschaf..
- Experimenteren, bv. andere opstelling

Met bovenstaande punten hebben we ingezoomd op de kern van deze lezing: rationeel collectioneren in de zin van cijfermatig collectioneren. Laten we nu eens kijken naar enkele methoden en instrumenten die ons bij cijfermatig collectioneren ten dienste staan:

- Vergelijken (benchmarking)
- Uitleenfrequentie
- Use-factor
- Formule Dousset Larbre

Vergelijken

Vergelijking tussen bibliotheken onderling van bezit en aantal uitleningen per collectie(-onderdeel).

Uitleenfrequentie

Het aantal uitleningen van een collectie of een collectie-onderdeel gedeeld door de omvang van die collectie of het collectie-onderdeel (het "bezit").

$$\frac{U}{B} = Ufr$$

U = aantal uitleningen p jr voor collectie of collectie-onderdeel

B = omvang collectie of collectie-onderdeel

Ufr = Uitleenfrequentie (aantal uitleningen per materiaal gemeten over collectie of collectie-onderdeel)

Wat zegt Ufr nu? Voorbeeld:

Voorbeeld van Ufr	aant.uitl.	omvang (aant.ex)	Ufr
totale collectie bibliotheek A	200	100	2
collectie-onderdeel 1	50	25	2
collectie-onderdeel 2	25	25	1
collectie-onderdeel 3	75	40	1,875
collectie-onderdeel 4	50	10	5

Collectie-onderdeel 4 scoort het best. In collectie-onderdeel 4, werd elk item gemiddeld 5x uitgeleend.

Use-factor (gebruiksfactor)

Gebruiksfactor. Procentuele verhouding uitlenen-bezit, ook wel relatieve uitleenfrequentie: het percentage uitlenen, gedeeld door het percentage bezit.

$$\frac{U1 \cdot 100}{U} : \frac{B1 \cdot 100}{B} = \%U1 \text{ van } U : \%B1 \text{ van } B = \text{Gfa}$$

$$\frac{U1}{U} : \frac{B1}{B} = \text{Gfa}$$

U1 = aantal uitlenen p jr voor collectie-onderdeel B1

U = aantal uitlenen p jr voor totale collectie B

B1 = omvang collectie-onderdeel

B = omvang totale collectie

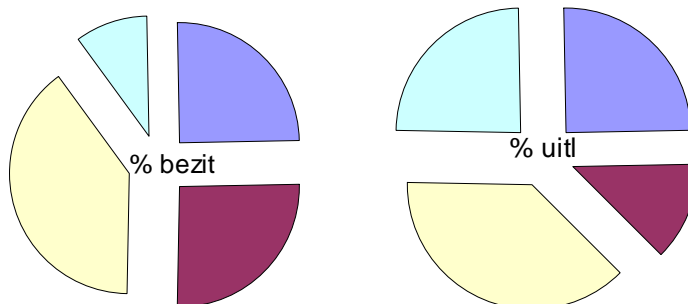
Gfa = Gebruiksfactor (percentage uitlenen van een collectie-onderdeel gedeeld door het percentage bezit van dat collectie-onderdeel, totale collectie = 100%)

Wat zegt Gfa nu? Voorbeeld:

voorbeeld Gfa	uitl	bezit	% uitl	% bezit	Gfa
totale collectie bibliotheek A	200	100	100,00%	100,00%	1,00
collectie-onderdeel 1	50	25	25,00%	25,00%	1,00
collectie-onderdeel 2	25	25	12,50%	25,00%	0,50
collectie-onderdeel 3	75	40	37,50%	40,00%	0,94
collectie-onderdeel 4	50	10	25,00%	10,00%	2,50

De Gfa van collectie-onderdeel 1 is hoger dan die van collectie-onderdeel 2. Collectie-onderdeel 1 wordt beter geleend dan collectie-onderdeel 2. Als percentages van uitlenen en bezit van collectie-onderdelen bekend zijn, kunnen ze uitgezet worden in een cirkeldiagram. Op deze manier is al heel snel te zien welk percentage van je collectie verantwoordelijk is voor hoeveel procent van je uitlenen. In ons voorbeeld van bibliotheek A zou dat er zo uitzien:

■	collectie-onderdeel 1
■	collectie-onderdeel 2
■	collectie-onderdeel 3
■	collectie-onderdeel 4

Formule Dousset Larbre

Gegeven de maximale omvang en het uitleenresultaat van een (totale) collectie kan van de diverse collectie-onderdelen, op grond van de uitleenresultaten van deze collectie-onderdelen afzonderlijk, een meest gunstige grootte bepaald worden. Door een gekozen wegingsfactor gebeurt dit op zo'n manier dat ook van de minder gevraagde collectie-onderdelen een minimum in stand kan worden gehouden.

$$\frac{B * (U1 \text{ tot de macht } x)}{T} = B1$$

B1 = omvang collectieonderdeel volgens sleutel DL

B = omvang totale collectie (B = B1+B2+ +Bn) (Bn = omvang betreffende collectie onderdeel)

U1 = aantal uitleningen p jr voor collectieonderdeel B1

x = wegingsfactor (optimale omvang tussen 0,5 en 0,75)

T = totaal gewogen uitl. per collectie-onderd. (T = U1 t/d macht x + U2 t/d macht x + + Un t/d macht x) (Un= gewogen uitl. betreffende coll.onderd.)

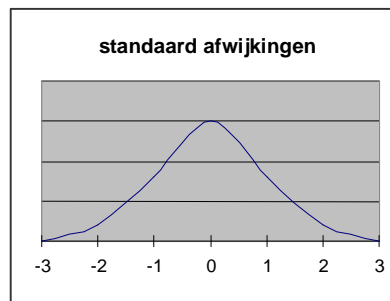
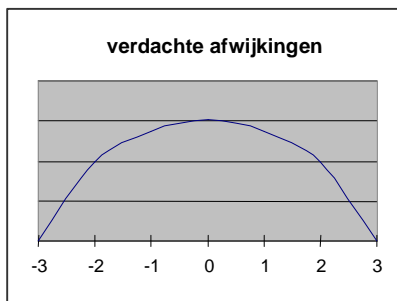
De formule van DL moet niet als een soort toverformule gezien worden. Er kleven nogal wat mitsen en maren aan. Belangrijkste is "weet wat je meet"! Een voorbeeld waarbij de werking van de formule duidelijk wordt gemaakt, zal verderop ons verhaal worden gegeven a.d.h. van een voorbeeld uit de praktijk.

Weet wat je meet!

Er zijn nog meer methoden en instrumenten die van pas komen bij cijfermatig collectioneren. Bij alle rekenmethoden die je hanteert moet je je afvragen:

- Wat is de integriteit van de indeling van de diverse collectie-onderdelen voor je analyse?
- Wat is de integriteit van je clustering van de diverse collectie-onderdelen voor je analyse?
- Kijk niet alleen naar de gemiddelden maar juist ook naar de uitschieters!
- Kortom: weet wat je meet!

In de bij uitleenfrequentie en gebruiksfactor gehanteerde voorbeelden kunnen, qua statistische integriteit, alleen de collectie-onderdelen 1 en 2 van bibliotheek A met elkaar vergeleken worden. Deze collectie-onderdelen zijn gelijk van omvang. Voor de fijnproevers: nog mooier zou zijn als de standaarddeviatie voor de uitleenfrequentie in beide collectie-onderdelen een normale waarde zou hebben. Zie de beide volgende grafieken:

Als je metingen afwijkingen van de standaarddeviatie opleveren zoals de linkse grafiek is er iets aan de hand. Hier is verder onderzoek nodig voor je met je uitkomsten verder gaat! De rechtse grafiek geeft aan dat de afwijkingen van de standaarddeviatie “normaal” zijn. Met deze uitkomsten kun je verder rekenen.

3. PRAKTIJKVOORBEELDEN

PRAKTIJKVOORBEELD 1: WISSELCOLLECTIE CD'S PBC UTRECHT

Uitgangssituatie wisselcollectie PBC Utrecht

- PBC collectie:
- 10.000 ex
- Gemeenschappelijke collectie bibliotheken onder beheer PBC:
- 13.000 ex

De PBC beheerde een wisselcollectie van 23.000 exemplaren. 10.000 aangekocht uit het budget van de PBC, 13.000 uit een gemeenschappelijke pool van de aangesloten bibliotheken. Het aankoopbeleid ging over de hele breedte van het aanbod.

Knelpunten

- Collectie te groot
- Bereidheid om deel te nemen in het gemeenschappelijk bezit was afgenomen
- Te brede aanschaf

Omdat dit aankoopbeleid nog stamde uit de hoogtijdagen van de cd-markt was de collectie eigenlijk te groot gegroeid. De vraag nam af en omdat de omvang zo groot was, vertraagde dat het wisselen. Het (tijdelijk) inwerken van grote aantallen cd's werd door de bibliotheken als te belastend beschouwd. Men wisselde dientengevolge kleine aantallen waardoor veel (bovenlokale) cd's te lang op een locatie bleven staan. Daarnaast waren vele collectie al aardig volledig en kreeg men behoefte aan specifiekere titels.

Wensen

- Duidelijk omschreven collectie
- Actuelere collectie
- Kleinere aantallen
- Liever klassiek dan pop uit de wissel

Onderzoek & analyse

De PBC hield een gebruikersonderzoek onder de aangesloten bibliotheken om de dienstverlening te kunnen verbeteren, mede ingegeven door de steeds slechtere financiële situatie. Doel was om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk te kunnen aanwenden. Uit dat onderzoek kwam naar voren dat men een duidelijk omschreven collectie wenste, kleinere aantallen wilde wisselen en dat men meer behoefte aan klassiek had dan aan pop.

De eerste stap in ons cijfermatige onderzoek was het gebruik van de collectie per genre te meten. Er was een Ufr over de hele collectie beschikbaar maar niet een Ufr per genre. De afdeling automatisering leverde twee accesbestanden (uitstaande en thuisstaande cd's) met totaal 23.000 records. Deze grote bestanden kon de, wat verouderde, pc niet in een keer behappen dus met knippen en plakken werden de cd-titels per genre naar Excel gekopieerd. Omdat dit een tijdrovend kusje was werden er vijf hoofdgenres gekozen. Een Ufr per titel was niet beschikbaar, wel het aantal uitleningen per titel. Daarom werd een gebruikscijfer (GC) per cd berekend: het aantal uitleningen per genre gedeeld door het bezit in dat genre. Zoals in onderstaande tabel te zien is, werd klassiek beter geleend uit dan populair.

rubriek	genre	bezit	% totaal	uitl.	gc	bezit	% totaal	uitl.	gc
00/19	klassiek	2366	10,3%	24527	10,3	6323	27,4%	46009	7,2
20/29		2095	9,1%	9923	4,7				
31/37		1862	8,1%	11559	6,2				
60/69	populair	3589	15,6%	7194	2	3941	17,1%	9609	2,4
76		352	1,5%	2415	6,8				
70	jazz	256	1,1%	1671	6,5	1610	7,0%	8418	5,2
73		1354	5,9%	6747	4,9				
78	pop	6484	28,1%	41376	6,3	6484	28,1%	41376	6,4
38	diversen	473	2,1%	3008	6,3	4711	20,4%	26638	5,6
40/49		1054	4,6%	3316	3,1				
80/89		1586	6,9%	9852	6,2				
90		886	3,8%	6833	7,7				
91/94		712	3,1%	3629	5				
Totalen		23069	100,0%	132050	5,8	23069	100,0%	132050	5,4

Langs de meetlat van Dousset Larbre

In dit verband is het misschien goed om eens te kijken wat het effect van de formule van Dousset Larbre zou zijn indien ze toegepast zou worden op het staatje hierboven. We hebben hiervoor een drietal rubrieken langs de meetlat van de formule gelegd. De formule werkt niet met het gebruikscijfer hier gebruikt is. Het GC is voor dit voorbeeld ondervangen door de gemiddelde leeftijd van de collectie (die bekend was) te gebruiken om het aantal uitleningen (dat een historisch totaal was) om te zetten naar een jaartotaal. Dit is misschien een ietwat grove versimpeling van de werkelijkheid maar hier louter toegepast om een voorbeeld te geven van de werking van de formule van DL.

rubr	bezit (Bn)	uitl. per rubr (Un)	uitl.fr. (Ufr)	omv.per rubr.1 (Bn DL bij x=0,5)	omv.per rubr.2 (Bn DL bij x=0,66)	omv.per rubr.3 (Bn DL bij x=0,75)
00/19	2366	2452,7	1,04	3065	3491	3720
60/69	3589	719,4	0,20	1660	1554	1483
76	352	241,5	0,69	962	756	654

Hoewel in dit voorbeeld niet zichtbaar, blijft het totaalbezit op hetzelfde aantal van 23069 exemplaren staan. Dit is meteen het grote nadeel van de formule. Alleen de verhouding van de collectie-onderdelen veranderd, al naar gelang hun uitleenprestatie. En al naar gelang de toegepaste wegingsfactor (0,5 / 0,66 / 0,75) worden de goedlopende collectie-onderdelen meer uitgebreid ten koste van de minder goed lopende. Hoe groter wegingsfactor x, hoe meer dit in het voordeel is van de goed lopende collectie-onderdelen. Een kanttekening bij dit voorbeeld: de onderverdeling in collectie-onderdelen zoals hier toegepast is nog veel te grof voor de sleutel van DL. Hoe kleiner de onderdelen hoe beter je het inzicht krijgt dat nodig is voor RC. Voor je dit ultimo door dan kom je uit op individuele titels (en zijn we weer terug bij het grote belang van de professionele bibliothecaris die zijn collectie kent). Overigens is het vaak beter om bestaande indelingen als het indelingschema muziek voor cd's of SISO helemaal los te laten. Hiervoor in de plaats zou je collectie-onderdelen, of beter collectie-categorieën, kunnen creëren op basis van gebruikersonderzoek.

Conclusies uit de analyse

De tweede stap was een soortgelijke exercitie over een aantal representatieve bibliotheken. Uit die cijfers kwam onder andere naar voren dat kleine klassieke collecties oververhit werden (hoog gebruik bij laag bezit) en het genre populair een goed vertegenwoordigd was in de bibliotheken. Dit beeld sloot dus aan bij de bevindingen van de PBC collectie. Daarnaast bleek dat de collecties jazz over het algemeen te groot waren en dat pop het beste GC gaf wanneer het minstens 50% van de hele collectie besloeg.

Eerder was er al gewerkt aan een verdeelsleutel over de genres. Na de uitkomsten zijn enige aanpassingen gedaan aan de streefpercentages, ook rekening houdend met de veranderingen in het muziklandschap zoals bijvoorbeeld een grotere belangstelling voor wereldmuziek (vallend in het genre diversen). Het genre populair werd verkleind vanwege verminderde belangstelling voor Frans en Engels amusement.

Advies naar aanleiding van analyse

Met de eerdergenoemde streefpercentages konden er adviezen gemaakt worden voor aangesloten en zelfstandige bibliotheken. In onderstaand voorbeeld voor bibliotheek X is duidelijk te zien dat de collectie klassiek veel te klein is en dat de rubriek diversen (waarin wereldmuziek) wat extra titels kan gebruiken. Deze bevindingen sloten aan bij het beeld dat de uitleencijfers gaven.

genre	streef-bezit in %	aantal cd's X	bezit X in %
klassiek	20	538	8,7
populair	16	1122	18
jazz	2	453	7,3
pop	50	3600	57,9
diversen	12	504	8,1
totaal	100	6217	100

PRAKTIJKVOORBEELD 2: QUICK-SCAN GROTE LETTER BOEKEN PBC UTRECHT

Het leuke van rationeel collectioneren is dat het je op een andere manier laat kennismaken met de collectie. Het bevestigt misschien intuïtieve gedachten die je altijd al had over je collectie, en ontzenuwd waarschijnlijk aan de andere kant bepaalde vooroordelen. Het onderzoek naar de grote letterboeken collectie van de PBC Utrecht werd o.a. gestart vanuit het sentiment dat de collectie verouderd was.

Sentiment

- Collectie GLB gemiddeld te oud
- Ouderdom van GLB-titels zou niet ouder dan 5 hooguit 7 jaar mogen zijn

Vraagstelling

- Hoeveel en wat voor soort bibliotheken nemen in welke mate dit product af?
- Hoe waarderen ze deze dienstverlening en wat zijn hun wensen voor de toekomst?
- Hoe verhouden deze wensen en ideeën voor upgrading van dit product zich tot het aanbod van nieuwe titels

Aanpak

- Interviews met collectiebeheerders PBCU
- Interviews met afnemers product (representatieve groep)
- Steekproeven weekaanbod GLB van Biblion voor jaarprognose aanbod: hoeveel titels en in welke genres
- Analyse bezits- en uitleencijfers GLB in uitleensysteem PBCU

Uitkomsten onderzoek

De quick scan naar grote letter boeken is ook interessant omdat het een voorbeeld is van een beperkte markt met een beperkt doelgroep, slechts enkele uitgevers die een beperkt aantal titels per jaar aanbieden en één enkele partij (Biblion) die de boeken aan bibliotheken levert. Upgrading van een collectie is in zo'n situatie een stuk moeilijker dan wanneer sprake is van een overvloedig markt. Hoewel over de quick scan dus meer interessante facetten kent zoomen we nu in op gegevens die het sentiment zouden kunnen steunen of weerspreken.

aantal records	242	477	637	365	551	417	324	331	313	247	162	118
leeftijd in jaren	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
uitleenfrequentie	7	8	9	7	7	8	6	6	9	7	6	5

Zo'n uitslag roept meer vragen op dan ze beantwoord. Want waarom doen behalve 4 jaar oude boeken ook de 10 jaar oude boeken het beter dan boeken van een andere leeftijd?

De uiteindelijke conclusie t.a.v. van het sentiment was dat de hoge ouderdom van de wisselcollectie grote letter boeken als een probleem werd ervaren door de bibliothecarissen. Op grond van de cijferanalyse in dit rapport zou t.a.v. leeftijd echter ook een geconcludeerd kunnen worden dat de huidige gemiddelde leeftijd van de grote letter boeken in de wisselcollectie voor het gebruik van deze collectie (nog) geen probleem vormt. De gebruikers van GLB straffen de "hoge" leeftijd van de collectie namelijk (nog) niet af met een lage uitleenfrequentie. In een beperkte markt betekent dit dat nieuwe titels altijd welkom zijn, maar dat het (nog) niet noodzakelijk is om oude titels direct af te schrijven.

4. VALKUILEN & TIPS

Valkuilen

- Tegenvallende software
- Tegenslagen Automatiseringssysteem
- Ruis
- Verlies in details

De praktijk zoals hierboven geschetst ging niet van een leien dakje. De pc waarmee gewerkt werd had erg veel moeite de 23.000 records te verwerken. Opdelen in kleinere eenheden was noodzakelijk. Liever hadden we per rubriek gewerkt maar de beperkte tijd besliste dat we de cd's per genre onderzochten.

Het bibliotheekautomatiseringssysteem kon geen Ufr leveren, alleen het totaal aantal uitleningen. Hierdoor werden de uitkomsten minder accuraat.

De teller in het systeem, verantwoordelijk voor het aantal uitleningen werkte niet optimaal. Zo werden o.a. gereserveerde cd's lang niet altijd geteld.

De catalogus waaruit de gegevens gegenereerd werden was niet onfeilbaar. De rubriek 00 (Orkestmuziek bijvoorbeeld) werd door het systeem niet als rubriek herkend en kwam zonder rubrieksindeling in de bestanden. Ook zijn er titels verkeerd in het systeem gekomen door bijvoorbeeld foutjes bij het toekennen of lezen van materiaalsoorten, rubrieken, genres etc. Een voorbeeld van ruis (m.b.t. Quick-scan GLB) vindt je in het staatje hieronder:

data:	oorspronkelijke catalogusuitdraai	16422
ruis:	kunstobjecten (...!) , ex. in zelfstandige bibl.	648
data:	catalogusuitdraai na eerste schifting	15774
ruis:	geen barcode	386
data:	catalogusuitdraai na tweede schifting	15388
ruis:	identieke barcodes	1034
data:	catalogusuitdraai na derde schifting	14354
ruis:	meer genres per exemplaar van een titel	genegeerd
ruis:	hetzelfde genre verschillend gespeld in cat.	getackeld
ruis:	totale hoeveelheid ruis	2068

Wij hebben geleerd dat het heel fijn is om zoveel mogelijk data te hebben, maar hierin schuilt ook het gevaar van cijferfetisjisme. Hoe meer cijfers je hebt hoe meer je wilt weten. Je kunt de neiging ontwikkelen om een mooie staafdiagram te krijgen in plaats van te bedenken hoe relevant die verkregen informatie is. Je kunt je vastbijten in berekeningen die eigenlijk niet veel te betekenen hebben voor het beleid. Bedenk dat de collectie een deel van het werk is. De informatiefunctie en klantvriendelijkheid van het personeel zijn minstens zo belangrijk.

Tips

- All data are equal
- Collega's heb je nodig
- De vier W's

Veel gegevens hebben is prettig. Gooi niets van tevoren weg, houd alles bij. Hoeveel koop je, voor welk geld en van welke rubriek etc. Zo kan het aankoopbeleid makkelijk gevolgd worden en is bijsturen een makkie. Houd ook bij wat er wordt aangevraagd en gereserveerd. Is dit altijd bovenlokaal materiaal of tekenen er zich omissies in je collectie af?

Het belang van collega's is niet te onderschatten. Het rationeel collectioneren lijkt een bibliotheektechnische aangelegenheid maar is in de praktijk een organisatiebreed gegeven. Probeer niet de wielen opnieuw uit te vinden maar onderzoek wat er al is en wat er al kan. Rationeel collectioneren is een ongoing proces. Implementatie in de organisatie is van belang. De collega's van de catalogus kunnen zo invoeren dat de data voor jou makkelijk te genereren is. Bijvoorbeeld invoerdata, aantal keren uitgeleend op jaarbasis en genreaanduidingen. Collega's van automatisering kunnen je wellicht aan regelmatige rapporten helpen. Liefst digitaal zodat je zelf verder kunt met interpreteren in monitoren. Collega's van andere media hebben misschien ideeën en invallen die ook jij goed kunt gebruiken. Wij geloven in ieder geval in wederzijdse inspiratie.

Samenvattend komen we uit bij vier W's die belangrijk zijn als je met rationeel collectioneren gaat beginnen:

Welke vraag heb je?

Formuleer de vraag, baken af en wat doe je met het verkregen antwoord.

Waar wil je naar toe?

Wat wil bereiken, wat is je missie, wat is je budget

Wat heb je nodig?

Software, hardware, marktgegevens, gegevens werkgebied, benchmarkgegevens etc, maar vooral gezond verstand.

Wie heb je nodig?

Rationeel collectioneren is een teameffort: selecteurs, catalogiseerders, automatiseerders en eventueel kennis buiten de eigen organisatie

En als besluit, als het op "handwerk" aan komt, als je zelf met cijfers aan de gang gaat is er nog een vijfde, o zo belangrijke **W**:

WEET WAT JE MEET!!!

© 2003 Ria Warmerdam & Frank Tjoa

Voor meer informatie kun je contact opnemen met:

Ria Warmerdam: warmerdam-goetsch@compaonet.nl

Frank Tjoa: f.tjoa@pbcu.nl